

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

STUDIE A KRÁTKÉ CLÁNKY

PŘEHLED VÝZKUMŮ 46

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0



130115280

PŘEDNÍ ZPRAVY O BRNĚ
NA STARÉM MĚSTĚ V LIDOVÝCH A NERODNÝCH PAMÁTKÁCH
K ASPEKTŮM VÝVOJE MĚSTA BRNĚ

BRNO, 2005
ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ
STŘEDNÍ PRÁCE

Prof. Ing. Jaroslav Špaček
Ing. Jiří Čížek
Ing. Petr Hájek
Ing. Jiří Hájek
Ing. Jiří Hájek
Ing. Jiří Hájek

PŘEDNÍ ZPRAVY
VÝZKUMŮ
BRNO, 2005
ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV
STŘEDNÍ PRÁCE

PŘEHLED VÝZKUMŮ NA MORAVĚ A VE SLEZSKU

PALEOLIT A NEOLIT

93 95458

BRNO 2005

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Rudolf Procházka,
Lubomír Šebela, Petr Škrdla

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

Vychází jednou ročně/Published yearly

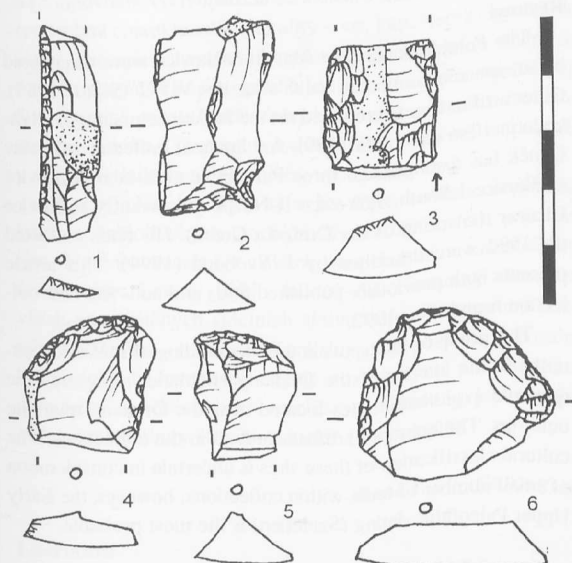
ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

Copyright © 2005 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Gloria Rosice

Pokyny pro autory na internetové stránce <http://www.iabrno.cz/3ca1cz.htm>
Instructions to authors on internet pages



Obr. 18. Hranice na Moravě-Hluzovský kopec. 1–6 výběr z retušovaných nástrojů.
Hranice na Moravě-Hluzovský kopec. 1–6 selected retouched artifacts.

Klíma 1947; Dvořák – Valoch 1962; Kostrhun – Neruda 2002; Neruda – Kostrhun 2002). Ojedinelé nálezy patinovaných siliců jsou jinak známy z celého prostoru od Hranické propasti až po Hluzovský kopec na severu a k obci Černotín na východě (Dvořák – Valoch 1962, 156). Vzhledem k typologicky signifikantním nástrojům (vrták, čepel s otupeným bokem, eventuálně uvedený retušovaný mikrolit) a surovinové skladbě (především přítomnost chalcedonové hmoty) lze uvažovat o příbuznosti popsaného souboru s magdalénienskou lokalitou Velká Kobylanka, datovanou na základě srovnání již do období konce dýasy I. Kolekce z Velké Kobylanky totiž vykazuje až překvapivé analogie k industrii na lokalitě Dzierżysław v polském Slezsku, vzdálené jen přibližně 55 km severozápadním směrem od Hranic a radiometricky datované na 13.222 ± 70 B.P. (GdA–70) a 13.500 ± 80 B.P. (GdA–69; Ginter a kol. 2002). Soubor z Hluzovského kopce by tedy mohl představovat součást sídelního systému magdalénienu, chronologicky starší než klasické jeskynní lokality v Moravském krasu a související s procesem magdalénienského osídlování území polského a moravského Slezska již v průběhu dýasy I (Kostrhun 2004). Vzhledem k nastíněným souvislostem bude v budoucnosti provedena podrobnější analýza s pokusy o identifikaci nových lokalit v terénu, díky nimž bychom mohli rekonstruovat složitější sídelní systém v Moravské bráně v období magdalénienu, než se nám v současnosti jeví (cf. možné osídlení magdalénienu ve vrchní vrstvě v Hlavicově jeskyni, řada drobných mladopaleolitických lokalit na Opavsku, mezi Hranicemi a Ostravou i v Podbeskydích; Skutil 1955; Svoboda a kol. 2002, Diviš 2003; inf. J. Janáka na konferenci Záchraně archeologické výzkumy 2004; projekt „Průzkum pravěkých výšinných sídlišť v Podbeskydích mezi Bečvou a Bialou“).

Petr Kostrhun, MZM Brno

Literatura

- Diviš, J. 2003: Štípaná kamenná industrie z nových příborských a závišických lokalit (objevy z okr. Nový Jičín, rok 2002). *Archeologie Moravy a Slezska* 2003, 36–39.
- Dvořák, J. – Valoch, K. 1962: Příspěvek k poznání kvartéru v okolí Hranic na Moravě. *Anthropozoikum* 11, 153–162.
- Ginter, B. – Połtowicz, M. – Pawlikowski, M. – Skiba, St. – Trąbska, J. – Wacnik, A. – Winiarska-Kabacińska, M. – Wojtal, P., 2002: Dzierżysław 35 – stanowisko magdalénienskie na przedpolu Bramy Morawskiej. In: J. Gancarski (ed.): *Starsza i środkowa epoka kamienia w Karpatach polskich*, 111–145. Krosno.
- Klíma, B. 1947: Nová paleolitická stanice u Hranic. *ČVMSO* 56, 75–79.
- Kostrhun, P. 2004: Přehled lokalit polského magdalénienu. *AMM Sci. soc.* 89, 91–128.
- Kostrhun, P. – Neruda, P. 2002: Černotín I (okr. Přerov). *PV* 43, 125–130.
- Neruda, P. – Kostrhun, P. 2002: Hranice – Velká Kobylanka. Mladopaleolitická stanice v Moravské bráně. *AMM Sci. soc.* 87, 105–156.
- Skutil, J. 1933: Předhistorické osídlování a nálezy z Hranicka a Lipenska. *Záhorská kronika* XV/4, 97–128.
- Skutil, J. 1955: Příspěvek k poznání paleolitika Moravské brány. *Anthropozoikum* 4, 447–468.
- Svoboda, J. a kol. 2002: *Paleolit Moravy a Slezska*. 2. aktualizované vydání. Brno.

Resumé

A collection of artifacts from the site of Hranice-Hluzovský kopec was reanalyzed. Basing on the specific raw material (chalcedony mass) and the typological spectrum (backed microblade, borer), this collection may be attributed to the Magdalenian.

JEŽKOVICE (okr. Vyškov)

Ježkovice I „Jih“. Paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

Ježkovická pláň odděluje údolí Rakovce a Malé Haně (420–450 m n. m.). Štípanou industrii v Ježkovících sbíral už v padesátých letech amatér Vališ (Skutil 1957). Nalezl zde dva fragmenty čepel, podélně rozštípnutou čepel a fragment čepelovitého škrabadla. Další výzkumy, které v Ježkovících proběhly v roce 1986 (Svoboda 1989), přinesly nálezy těžkých křemencových úštěpů a fragmentů. Od té doby zde provádí povrchový průzkum amatérský sběratel pan Miroslav Daněk z Drnovic, který rozlišil tři koncentrace nálezů.

Lokalita leží poblíž lesa u výchozů křemence na jižním okraji pláně pod sloupy elektrického vedení v nadmořské výšce kolem 430 metrů. Starší sběry obsahovaly příčné drásadlo z křemene, 3 velké křemencové úštěpy a 2 úštěpy z křemene (Svoboda 1994, 28).

Od roku 1994 rozmnožil M. Daněk soubor z této lokality, zaměřený hlavně na štípaní místního křemence, o dalších 28 artefaktů. Nepatinované mikrojádru z rohovce typu Krumlovský les 2 je ale asi až holocénního stáří, takže paleolitických artefaktů je jen 27. Soubor se skládá ze 14 zlomků, 12 úštěpů a jednoho jádra z místního rohovce.

Jako surovina zde převládá drahanský křemenec (19 ks), zastoupen je také místní nerozlišený rohovec (4 ks) a křemen (3 ks). Jeden úštěp byl dokonce odbit z místního, pro štípání nevhodného slepence.

Ježkovice II „Sever“. Paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

Jedná se o nálezy ze severního okraje Ježkovické pláně. Lokalita se nachází poblíž lesa v nadmořské výšce 410–430 metrů. V letech 1988–1992 zde M. Daněk posbíral křemencový úštěp a 2 křemencové artefakty – snad jádra (Svoboda 1994: 28). Soubor z této lokality je ještě menší než v případě Ježkovic I, ale nálezy jsou velmi podobné. Jedná se asi také o dílenskou lokalitu zaměřenou na zpracovávání drahanského křemence. Od roku 1994 byl soubor rozšířen jen o dva křemencové zlomky.

Ježkovice III „Pramen Drnůvky“. Paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

Tato lokalita v okolí pramene potoka Drnůvky byla nově objevena až po roce 1994. Nachází se v okolí jezírek asi 0,5 km západně od Ježkovic v nadmořské výšce kolem 430 metrů. M. Daněk zde zatím posbíral 21 artefaktů. Převažují mezi nimi úštěpy (10 ks) a zlomky (9 ks). Našlo se zde také jedno rohovecovo jádro a křemencová čepel.

Jako surovina byl nejčastěji používán křemenec (11 ks) a křemen (5 ks), dále se zde našel rovněž nekvalitní rohovec (4 ks) a spongolit (1 ks). Industrie má tedy podobný charakter jako na lokalitě Ježkovice I. Nejvíce nálezů lze zařadit do kategorie křemencových úštěpů. Zřejmě zde docházelo ke zpracovávání místního křemence.

Závěr

V případě Ježkovic se jedná o lokality zaměřené na zpracování místního křemence. Typický je vysoký podíl křemencových úštěpů a zlomků a malý podíl nástrojů, ze kterých se vyskytují jen drásadla. Tyto stanice se nacházejí v poměrně vysoké nadmořské výšce, poblíž výchozů drahanského křemence. Kulturní zařazení zdejších souborů je nejisté, protože drahanské křemence byly využívány v průběhu celého paleolitu. S největší pravděpodobností lze ale tyto lokality dílenského charakteru spojit s horizontem počátku mladého paleolitu, protože tento způsob exploatace lokálních kamenných surovin dosahuje svého vrcholu právě během tohoto období (Svoboda 1994, 30).

Ondřej Mlejnek, FF MU Brno

Literatura

- Skutil, J. 1957: Drobné příspěvky k paleolitiku Moravy, *Anthropozoikum* 6, 412–432.
Svoboda, J. 1989: Průzkum paleolitu na Vyškovsku v roce 1986, *PV* 1986, 16–17.
Svoboda, J. 1994: The Upper Palaeolithic settlement of the Vyškov Gate, *Regional survey, 1988–1992*. PA, 85, 18–34.

Resumé

The Paleolithic surface sites in Ježkovice were discovered by an amateur collector Valič after the WW2 (Skutil 1957). Other artifacts were collected on the Ježkovice plain by J. Svoboda in 1986 (Svoboda 1989). An amateur collector Miroslav Daněk has distinguished three Paleolithic sites near Ježkovice (Ježkovice I-South, Ježkovice II-North and recently Ježkovice III near the spring of the Drnůvka Creek). His finds collected till 1992 were described by J. Svoboda (1994). This article presents both previously published finds and adds the new collection found after 1992.

This group of find spots in the surrounding of Ježkovice, situated in the interior of the Drahaný Highland, represents the quartzite exploitation sites located near the Drahaný quartzite outcrops. The quartzite artifacts prevail in the collections. The cultural classification of these sites is uncertain in consideration of small number of tools within collections; however, the Early Upper Paleolithic dating (Szeletien) is the most probable.

KROMĚŘÍŽ (k. ú. Kroměříž, okr. Kroměříž)

„Kamenec“. Mladý paleolit. Rozvlečená stanice. Záchraný výzkum.

Dálnice D1, stavba 0134.2. Stanice se nachází v prostoru stavby 0134.2 v kilometrůžce 60,5–61,0 km. Na mapě ZM ČR 1 : 10 000 listu č. 25–31–06 je identifikována těmito koordináty: 240:135; 260:105; 290:114; 285:150 mm od Z:J sekční čáry. Nachází se na kopci Barbořina (256,2 m n. m.) na svahu orientovaném jižním až jihozápadním směrem. Povrchový průzkum byl proveden nejen v trase plánované dálnice, ale zaměřil se také na její širší okolí. Movité nálezy (štípaná industrie – surovina, úštěpy, nástroje) byly rozptýleny na ploše o rozměrech 500 × 300 m. Stanice byla situována v místech, kde morfologie svahu vytvářela sedla a terasy. Nadmořská výška nálezů se pohybuje v rozmezí 210–235 m n. m. V místech se zvýšenou koncentrací nálezů byly položeny sondy o rozměrech 20 × 20 m dělené čtverci o rozměrech 1,0 × 1,0 m. Intaktní vrstva nebyla zachycena. Pod 0,30 m mocnou orniční vrstvou se nacházelo podloží tvořené třetihorními mořskými sedimenty. Stanice je soustředěna do míst, kde byl blízký vodní zdroj (západním směrem se nachází pramenná oblast, severním směrem pak inundace řeky Moravy) a dobrý rozhled do kraje především západním, severním a východním směrem.

Tomáš Berkovec, Jaroslav Peška, ACO

Resumé

A collection of artifacts (including raw material pieces, flakes and tools) was collected during the highway construction, in between 60.5–61.0 km, in the field of Kamenec, on the cadastral territory of Kroměříž. The artifacts were scattered on the area of 500 × 300 m, on a slope between altitudes 210–235 m asl. This find-spot allows a control of the surrounding landscape.

LEŠANY (okr. Prostějov)

„Vinohrádky“. Szeletien. Sídliště. Záchraný výzkum.

Nejstarší nálezy získané v průběhu záchranného archeologického výzkumu souvisejícího s výstavbou protierozních